7917

Register Number | | | | | | |

Language — SANSKRIT — Paper II

(Prose, Dramȧ, Grammar and Translation)

Time Allowed : $2\frac{1}{2}$ Hours] [Maximum Marks : 100

SECTION - A

I. Answer any *three* of the following questions in about 200 words each : 3 × 8 = 24

i) Write an essay on Science and Sanskrit.

ii) Describe the role of the साधु in the lesson साधुवचनम् ।

iii) इति उपदिश्य उपशशाम — Summarise the advice of Sukanasa.

iv) Give an account of the conversation that took place between Duryodhana and Vasudeva.

v) How did Ceta inform the arrival of Vasantasena to Vidushaka ?

II. Explain any *four* of the following with reference to the context : 4 × 5 = 20

i) परोपकारः पुण्याय पापाय परपीडनं ।

ii) मनसा देवताध्यारोपण प्रतारणात् दर्शनप्रदानमपि अनुग्रहं गणयन्ति ।

iii) किं सः कंसभृत्यः दामोदरः तव पुरुषोत्तमः ।

iv) अत्र चक्षुश्रोत्रहृदयवपाजठर बाधकानां रुजां विवरणं अपि दृश्यते ।

v) कुत्र त्वं ईदृशे दुर्दिने अन्धकारे आगतः ।

vi) भो चारुदत्तः धनिकस्त आगतः ।

[Turn over

III. a) Conjugate fully any *three* of the following : 3 × 2 = 6

i) पठ् — लङ् — Imperfect Past Tense.

ii) नृत् — विधिलिङ् — Potential Mood.

iii) सेव् — लट् आत्मनेपदी — Present Tense.

iv) गण् — लृट् — II Future tense.

b) Decline fully any *one* of the following Shabdas : 1 × 5 = 5

i) जगत्

ii) यद्-स्त्रीलिङ्गे

iii) किम्-स्त्रीलिङ्गे ।

c) Decline as directed any *five* of the following : 5 × 1 = 5

i) गो: — प्रथमा एकवचनम् — Nominative Singular.

ii) धेनु — द्वितीया बहुवचनम् — Accusative Plural.

iii) भवत् — तृतीया द्विवचनम् — Instrumental Dual.

iv) यह — पुल्लिङ्गे — चतुर्थी एकवचनम् — Dative Singular.

v) मनस् — पञ्चमी बहुवचनम् — Ablative Singular.

vi) किम् — पुल्लिङ्गे — सप्तमी द्विवचनम् — Locative Dual

vii) गो — षष्ठी एकवचनम् — Genetive Singular.

SECTION - B

IV. a) Translate the following passage into English : 10

काशीनगरस्य प्रतिष्ठापकः ब्रह्मदत्तनामकः भूपतिः नितरां सहृदयः मानवस्नेही च आसीत् । स्वप्रजासु अनाचारान् अन्धविश्वासान् च दूरीकर्तुं सः सर्वथा यतते स्म । अस्य शासने जनाः शान्तिं सुखं च अन्वभवन् । तम् अधिकृत्य बहवः कथाः प्रचलिताः वर्तन्ते ।

एकदा कश्चन ज्यौतिषिकः काशीनगरं आगच्छत् । तत्र तत्र ज्यौतिषप्रवचनेन सः जनान् आकर्षत् । ज्यौतिषिकाणां भविष्यवचनेषु ईषदपि विश्वासः महाराजस्य मनसि न आसीत् । अतः एव सः ज्यौतिषिकं प्रति क्रुद्धः अभवत् । राजा तं राजगृहं प्रति आहूतवान् ।

'' अपि तव भविष्यवचनानि सत्यानि भवेयुः'' राजा तं अपृच्छत् । ज्यौतिषिकः वेपमानः प्रत्यवदत् — ''शास्त्रानुसारीणि मम वचनानि । शास्त्रं सत्यं चेत् तानि फलिष्यन्ति'' इति ।

b) Translate any *five* of the following sentences from English to Sanskrit : 5 × 2 = 10

i) God is everywhere.

ii) There are no trees in the garden.

iii) Ganga flows from the mountain.

iv) We all always obey the words of elders.

v) These evils arise from greed.

vi) They endure misery with calmness.

vii) The girl helps her mother in the kitchen.

viii) She makes a garland with the flowers.

c) Translate any *eight* of the following sentences from *Sanskrit* to *English :* 8 × 1 = 8

i) वृक्षेभ्यः पर्णानि पतन्ति ।

ii) यूयं मूर्खाः वा ।

iii) ते त्वया सह स्पर्धन्ते ।

iv) तेभ्यः बालेभ्यः फलानि सः यच्छति ।

v) येन व्याकरणं प्रोक्तं तस्मै पाणिनये नमः ।

vi) अयं शीतः वायुः मम तापं हरति ।

vii) छात्राः आचार्यं प्रणमन्ति ।

viii) भवन्तु सफलास्तव मनोरथाः ।

ix) अस्मिन् दग्धे वने न किमपि वर्तते ।

x) रिपून् जयति भूपतिः ।

SECTION - C

V. Read the following passage and answer the questions given below in Sanskrit :

$6 \times 2 = 12$

अवन्तिपत्तने सुबुद्धिः दुर्बुद्धिः इति द्वौ वणिजौ आस्ताम् । तौ देशान्तरं गत्वा महद्धनं अर्जित्वा प्रतिनिवृत्य स्वनगरस्य समीपे कस्यचित् तरोः अधः तद्धनं रहसि भूमौ निक्षिप्य गृहं अगच्छताम् । ततः एकस्मिन् दिने दुर्बुद्धिः एक एव तं वृक्षं उपेत्य सर्वं धनं अपहृत्य गतः । अन्येद्युः द्वावपि तत्र गत्वा तत् स्थानं यावत् खनतः तावत् तत्र गुप्तं धनं नालक्ष्यत । तदा दुर्बुद्धिः साक्रोशं अवदत् ''सर्वमेतद्धनं त्वया अपहृतं, प्रयच्छमे तस्य अर्धं '' इति । ततः विवदमानौ धर्माधिकारिणं गतौ । प्रोचतुश्च परस्परं दूषयन्तौ । धर्माधिकारी अपृच्छत् ''अपि साक्षिणो वर्तन्ते ?'' इति । सुबुद्धिः ''न सन्ति'' इत्यवदत् । दुर्बुद्धिस्तु ''न्यायाधिप, सत्यमेव वनदेवताः साक्षीभूताः'' इत्यवदत् । ततः दुर्बुद्धिः रात्रौ एव पितरं तत्र रहसि नीत्वा तरुकोटरे निवेश्य प्रोवाच — तात धर्माधिपः इमं वृक्षमुपेत्य ''चोरः कः'' इति यदा पृच्छति, तदा सुबुद्धिः एव इति ब्रूहि ।

प्रश्नाः

i) अवन्तिपत्तने कौ अवसताम् ?

ii) तौ कुत्र गत्वा किं अर्जित्वा रहसि किं कृत्वा गृहं अगच्छताम् ?

iii) एकस्मिन् दिने दुर्बुद्धिः किं कृतवान् ?

iv) दुर्बुद्धिः साक्रोशं किं अवदत् ?

v) धर्माधिकारी किं अपृच्छत् ?

vi) दुर्बुद्धिः रात्रौ पितरं तरुकोटरे निवेश्य किं प्रोवाच ?